

SAOPŠTENJE 101/2024

Datum objave:
22.7.2024.

Socijalna zaštita u Crnoj Gori (ESSPROS metodologija)

2021 - 2022. godina ¹⁾

Za ukupne troškove socijalne zaštite, u 2022. godini, izdvojeno je 1 103,89 miliona eura što je povećanje za 16,3% u odnosu na 2021. godinu. Ukupni troškovi socijalne zaštite zabilježili su rast usljed povećanja ukupnih troškova za socijalne naknade u funkcijama porodica/djeca, bolest/zdravstvena zaštita, starost, naslednici i invaliditet.

Ukupni troškovi za socijalne naknade u 2022. godini predstavljali su 97,9% od ukupnih troškova za socijalnu zaštitu, što je povećanje za 0,4 procentna poena u odnosu na prethodnu godinu.

Prema funkcijama socijalne zaštite, u 2022. godini, najveći udio u ukupnim troškovima za naknade socijalne zaštite odnosio se na troškove za funkciju bolest/zdravstvena zaštita 399,04 miliona eura, odnosno 36,9%, dok je za funkciju starost iznosio 365,63 miliona eura, odnosno 33,8%. Treća grupa po visini troškova je funkcija naslednici, koja je iznosila 107,99 miliona eura, odnosno 10,0%, nakon čega slijede funkcije porodica/djeca, invaliditet i nezaposlenost.

U poređenju sa prethodnom godinom, u 2022. godini rast udjela troškova u ukupnim troškovima za naknade socijalne zaštite zabilježen je kod funkcije porodica/djeca (za 3,6 procentna poena) i funkcije bolest/zdravstvena zaštita (za 1,2 procentna poena). S druge strane, pad udjela troškova u ukupnim troškovima socijalne zaštite zabilježen je kod funkcije nezaposlenost (za 2,6 procentnih poena), funkcije starost (za 0,8 procentna poena), kod funkcija socijalna isključenost koja nije drugdje klasifikovana i invaliditet (za 0,5 procentna poena) i funkcije naslednici (za 0,4 procentna poena). Podaci su prikazani u Tabeli 1.

Udio troškova socijalne zaštite u bruto domaćem proizvodu Crne Gore u 2022. godini iznosio je 18,6%, što je smanjenje za 0,6 procentna poena u odnosu na 2021. godinu. Nominalni rast bruto domaćeg proizvoda u tekućim cijenama u 2022. godini iznosio je 19,6%, dok su se ukupni troškovi socijalne zaštite u 2022. godini povećali za 16,3%. Podaci su prikazani u Tabeli 2.

U svim funkcijama socijalne zaštite u Crnoj Gori, isključujući funkciju bolest/zdravstvena zaštita, novčane naknade predstavljaju najveći udio svih naknada. Podaci su prikazani u Tabeli 3.

Najveći udio socijalnih naknada koje se dodjeljuju bez provjere materijalnog stanja u 2021. i u 2022. godini se odnosio na funkcije bolest/zdravstvena zaštita, invaliditet i nezaposlenost. Podaci su prikazani u Tabeli 4.

Za ukupne prihode socijalne zaštite, u 2022. godini, izdvojeno je 1 106,56 miliona eura što je povećanje za 15,6% u odnosu na 2021. godinu. Podaci su prikazani u Tabeli 5.

¹ Podaci za 2022. godinu su preliminarni, dok su podaci za 2021. godinu konačni.

Tabela 1. Ukupni troškovi socijalne zaštite i udio pojedinih funkcija u ukupnim troškovima za naknade socijalne zaštite

	2021		2022(p)	
	u mil. EUR	u %	u mil. EUR	u %
Ukupni troškovi socijalne zaštite	948,96	100,0	1 103,89	100,0
Ukupni troškovi za naknade socijalne zaštite	925,19	97,5	1 080, 41	97,9
Bolest/zdravstvena zaštita	330,68	35,7	399,04	36,9
Invaliditet	66,37	7,2	72,52	6,7
Starost	319,70	34,6	365,63	33,8
Naslednici	96,49	10,4	107,99	10,0
Porodica/djeca	36,45	3,9	80,90	7,5
Nezaposlenost	57,71	6,2	39,27	3,6
Socijalna isključenost koja nije drugdje klasifikovana	17,78	1,9	15,06	1,4
Administrativni troškovi	22,32	2,4	22,35	2,0
Ostali izdaci	1,45	0,2	1,13	0,1

Tabela 2. Udio troškova socijalne zaštite i troškova za naknade socijalne zaštite (% u BDP –u)²⁾, u %

	2021	2022(p)
Ukupni troškovi socijalne zaštite	19,2	18,6
Ukupni troškovi za naknade socijalne zaštite	18,7	18,2
Bolest/zdravstvena zaštita	6,7	6,7
Invaliditet	1,3	1,2
Starost	6,5	6,2
Naslednici	1,9	1,8
Porodica/djeca	0,7	1,4
Nezaposlenost	1,2	0,7
Socijalna isključenost koja nije drugdje klasifikovana	0,4	0,3

²⁾ Konačni podaci za bruto domaći proizvod BDP u tekućim cijenama, 2021. i 2022. godina:
https://www.monstat.org/uploads/files/BDP/2022/Godisnj%20BDP%202022_crn.pdf

Tabela 3. Udio novčanih i nenovčanih naknada socijalne zaštite u različitim funkcijama socijalne zaštite, u %

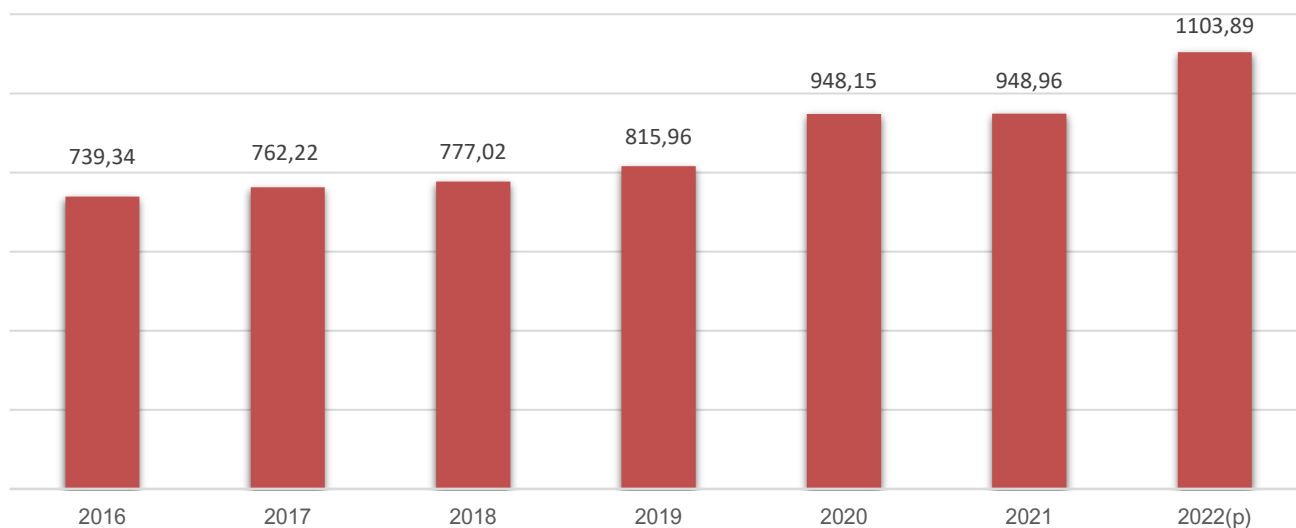
	2021		2022(p)	
	novčane	nenovčane	novčane	nenovčane
Ukupni troškovi za naknade socijalne zaštite	64,8	35,2	63,8	36,2
Bolest/zdravstvena zaštita	8,2	91,8	7,5	92,5
Invaliditet	88,3	11,7	90,4	9,6
Starost	99,7	0,3	99,6	0,4
Naslednici	92,8	7,2	94,6	5,4
Porodica/djeca	94,4	5,6	97,5	2,5
Nezaposlenost	99,3	0,7	94,0	6,0
Socijalna isključenost koja nije drugdje klasifikovana	78,2	21,8	74,5	25,5

Tabela 4. Udio naknada socijalne zaštite u različitim funkcijama socijalne zaštite s obzirom na to temelje li se na provjeri materijalnog stanja ili ne, u %

	2021		2022(p)	
	bez provjere materijalnog stanja	sa provjerom materijalnog stanja	bez provjere materijalnog stanja	sa provjerom materijalnog stanja
Ukupni troškovi za naknade socijalne zaštite	97,0	3,0	98,0	2,0
Bolest/zdravstvena zaštita	100,0	0,0	100,0	0,0
Invaliditet	100,0	0,0	100,0	0,0
Starost	98,9	1,1	98,4	1,6
Naslednici	99,6	0,4	99,6	0,4
Porodica/djeca	98,6	1,4	99,2	0,8
Nezaposlenost	100,0	0,0	100,0	0,0
Socijalna isključenost koja nije drugdje klasifikovana	9,3	90,7	5,2	94,8

Tabela 5. Ukupni prihodi socijalne zaštite prema vrsti, u milionima EUR

	2021	2022(p)
Ukupni prihodi socijalne zaštite	957,24	1 106,56
Socijalni doprinosi	568,28	452,82
Opšti doprinosi države	388,17	652,01
Ostali prihodi	0,79	1,73

Grafik 1. Ukupni troškovi socijalne zaštite, u milionima EUR

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci prikazani u ovom saopštenju rezultat su prikupljanja podataka od izvještajnih jedinica (organa državne uprave i jedinica lokalne samouprave). Statistika socijalne zaštite u Crnoj Gori (ESSPROS Metodologija) sprovodi se shodno Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Službeni list Crne Gore“, br. 18/12 i 47/19) i Godišnjem planu zvanične statistike za 2024. godinu („Službeni list Crne Gore“, br. 122/2023).

Obuhvat i uporedivost

ESSPROS (Evropski sistem Integrirane statistike Socijalne zaštite) je harmonizovani sistem koji služi kao instrument analize i uporedivosti finansijskih tokova socijalne zaštite. Ciljevi ESSPROS-a su da pruži sveobuhvatan i koherentan opis socijalne zaštite u državama članicama Evropske unije i zemljama kandidatima za članstvo u Evropskoj uniji, kroz obuhvatanje socijalnih davanja i njihovog finansiranja, usmjerenost na međunarodnu uporedivost i usaglašavanje sa drugim statistikama.

Definicije

Socijalna zaštita obuhvata intervencije od strane državnih ili privatnih tijela namijenjene smanjenju finansijskog opterećenja domaćinstava i pojedinaca od definisanog niza rizika ili potreba, pod uslovom da ne postoji istovremeno uzajamno ili individualno rješenje (intervencije gdje je primalac socijalne zaštite dužan da istovremeno obezbijedi nešto ekvivalentne vrijednosti u zamjenu).

Rizici ili potrebe u ESSPROS-ovoj metodologiji iskazani kao funkcije programa socijalne zaštite, koji zahtijevaju socijalnu zaštitu, navode se u nastavku teksta:

Bolest/zdravstvena zaštita – rizik od bolesti obuhvata održavanje prihoda i novčanu pomoć u vezi sa fizičkom ili duševnom bolešću isključujući invaliditet, dok potreba zdravstvene zaštite obuhvata održavanje, vraćanje i poboljšanje zdravlja zaštićenih osoba bez obzira na uzrok poremećaja.

Invaliditet - obuhvata novčane ili nenovčane pomoći, osim zdravstvene zaštite, u vezi s nemogućnošću fizički ili mentalno hendikepiranih lica da se bave ekonomskim i društvenim aktivnostima.

Starost - obuhvata održavanje prihoda, novčane ili nenovčane pomoći (isključujući zdravstvenu zaštitu), u vezi sa starošću.

Naslednici - obuhvata održavanje prihoda, novčane ili nenovčane pomoći u vezi sa smrću člana porodice.

Porodica/djeca - obuhvata novčane ili nenovčane pomoći, (isključujući zdravstvenu zaštitu), u vezi sa troškovima trudnoće, porođaja i usvojenja, odgoja djece i zaštite – brige ostalih članova porodice.

Nezaposlenost - podrazumijeva održavanje prihoda i novčane ili nenovčane pomoći u vezi sa nezaposlenošću.

Socijalna isključenost koja nije drugdje klasifikovana - obuhvata novčane ili nenovčane pomoći, (isključujući zdravstvenu zaštitu), koje su specifično namijenjene suzbijanju socijalne isključenosti kada ona nije pokrivena ostalim funkcijama.

Funkcija socijalne zaštite odnosi se na primarnu svrhu za koju se pruža socijalna zaštita, bez obzira na zakonske ili institucionalne odredbe.

Jedinica posmatranja je program socijalne zaštite. Prema definiciji, program socijalne zaštite predstavlja jasan skup pravila koji podržava jedna ili više institucionalnih jedinica, koji reguliše raspodjelu socijalnih davanja i njihovo finansiranje.

Ukupni troškovi socijalne zaštite obuhvataju ukupne troškove za naknade socijalne zaštite, administrativne troškove, i ostale izdatke.

Ukupni troškovi za naknade socijalne zaštite obuhvataju naknade socijalne zaštite u funkcijama Bolest/zdravstvena zaštita, Invaliditet, Starost, Naslednici, Porodica/djeca, Nezaposlenost i Socijalna isključenost koja nije drugdje klasifikovana.

Naknade socijalne zaštite, kao najveći izdatak programa socijalne zaštite, predstavljaju novčane ili nenovčane transfere izvršene od strane programa socijalne zaštite prema domaćinstvima ili pojedincima namijenjeni ublažavanju finansijskog opterećenja od definisanog niza rizika ili potreba. Dije se na naknade koje se dodjeljuju bez provjere materijalnog stanja i naknade socijalne zaštite koje se dodjeljuju na bazi provjere materijalnog stanja. Prema vrsti socijalne naknade mogu biti novčane ili nenovčane. Novčane naknade se odnose na novčana plaćanja, dok nenovčane naknade se odnose na nadoknade troškova i direktno pružene robe i usluge.

Administrativni troškovi su troškovi na teret programa socijalne zaštite za njegovo upravljanje i vođenje.

Ostali izdaci su različiti izdaci programa socijalne zaštite.

Ukupni prihodi socijalne zaštite prema vrsti obuhvataju socijalne doprinose, doprinose opšte države i ostale prihode.

Socijalni doprinosi su troškovi poslodavaca za svoje zaposlene ili samih zaštićenih osoba radi obezbjeđenja prava na socijalna davanja.

Opšti doprinosi države obuhvataju troškove države za vođenje programa socijalne zaštite koji su pod kontrolom države i koji nisu zasnovani na doprinosima i troškove za finansijsku podršku koju država pruža drugim rezidentnim programima socijalne zaštite.

Ostali prihodi su razni tekući prihodi programa socijalne zaštite.

U tabelama u Saopštenju je moguće nepodudaranje zbirova podkategorija do kojeg dolazi usljed zaokruživanja brojeva na jednu decimalu. U excel tabelama koje prate Saopštenje, iako formatirani na jednu decimalu, mogu se vidjeti brojevi sa svim decimalama.

Prilikom korišćenja podataka navesti:

„Izvor podataka: Uprava za statistiku - MONSTAT“

Više podataka, kao i detaljna metodološka objašnjenja možete naći u sekciji: [Socijalna zaštita](#)